TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2009. gada 10. septembrī *

Lieta C-199/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Oberster Gerichtshof* (Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 23. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 15. maijā, tiesvedībā

Erhard Eschig

pret

UNIQA Sachversicherung AG.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], J. Makarčiks [*J. Makarczyk*], P. Kūris [*P. Kūris*] un K. Toadere [*C. Toader*] (referente),

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerāladvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*],
sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 11. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *E. Eschig* vārdā — E. Salpiuss [*E. Salpius*], *Rechtsanwalt*,

— *UNIQA Sachversicherung AG* vārdā — M. Pārs [*M. Paar*], *Rechtsanwalt*,

— Austrijas valdības vārdā — K. Pezendorfere [*C. Pesendorfer*] un J. Bauers [*J. Bauer*], pārstāvji,

— Čehijas valdības vārdā — M. Smoleks [*M. Smolek*], pārstāvis,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — N. Jerela [*N. Yerrell*] un G. Brauns [*G. Braun*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2009. gada 14. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 1987. gada 22. jūnija Direktīvas 87/344/EEK par normatīvo un administratīvo aktu saskaņošanu attiecībā uz juridisko izdevumu apdrošināšanu (OV L 185, 77. lpp.) 4. panta 1. punkta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir izteikts prāvā starp E. Ešigu [*E. Eschig*] un apdrošināšanas sabiedrību *UNIQA Sachversicherung AG* (turpmāk tekstā — "*UNIQA*") par kādu advokāta izmaksu segšanu un to, vai ir spēkā juridisko izdevumu apdrošināšanas vispārīgajos noteikumos ietverta klauzula, saskaņā ar kuru apdrošinātājs, ja vairāku apdrošinājuma ņēmēju prasījumi ir vērsti pret vienām un tām pašām personām un tiem ir tāds pats vai līdzīgs pamats, savu saistību izpildi var aprobežot ar "izmēģinājuma" prāvas, vai vajadzības gadījumā — kolektīvās prasības vai cita veida kolektīvas aizstāvības nodrošināšanu ar tā izraudzītiem juridiskajiem pārstāvjiem.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 87/344 preambulas vienpadsmitais un divpadsmitais apsvērums ir izteikti šādā redakcijā:

"tā kā juridisko izdevumu apdrošināšanā apdrošināto intereses nozīmē, ka apdrošinātajam jebkurā izziņas vai tiesvedības procesā un jebkurā interešu konflikta gadījumā jābūt iespējai izvēlēties advokātu vai citu atbilstīgi attiecīgās valsts tiesību aktiem pienācīgi kvalificētu personu [tā kā personu, kuru juridiskie izdevumi ir apdrošināti, interesēm ir vajadzīgs, lai apdrošinātajam jebkurā tiesvedībā vai administratīvā procesā un ikreiz, kad rodas kāds interešu konflikts, būtu iespēja izvēlēties advokātu vai citu atbilstīgi attiecīgās valsts tiesību aktiem pienācīgi kvalificētu personu];

tā kā dalībvalstīm būtu jādod iespēja atbrīvot apdrošināšanas uzņēmumus no pienākuma piešķirt apdrošinātajam šīs tiesības brīvi izvēlēties advokātu, ja juridisko izdevumu apdrošināšana attiecas [vienīgi] uz gadījumiem, kas izriet no sauszemes transportlīdzekļu izmantošanas to teritorijās, un ja tā atbilst pārējiem ierobežojošiem nosacījumiem".

4 Direktīvas 87/344 3. pantā noteikts:

"1. Uz juridisko izdevumu apdrošināšanas segumu attiecas atsevišķs līgums, kas ir nodalīts no līguma, kurš sagatavots attiecībā uz pārējām apdrošināšanas nozarēm, vai arī tas ir ietverts vienotas polises atsevišķā iedaļā, kurā precizē juridisko izdevumu riska būtību un, ja dalībvalsts to prasa, attiecīgās prēmijas apmēru.

2. Katra dalībvalsts veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka tās teritorijā reģistrēti uzņēmumi saskaņā ar dalībvalsts noteikto iespēju vai pēc savas izvēles, ja dalībvalsts tam piekrīt, izvēlas vismaz vienu no šādiem alternatīviem risinājumiem:

a) uzņēmums nodrošina, ka neviens tā darbinieks, kas nodarbojas ar juridisko izdevumu apdrošināšanas gadījumu pārvaldību vai juridisko konsultāciju sniegšanu attiecībā uz tiem, vienlaikus neveic līdzīgu darbību:

— attiecībā uz citu apdrošināšanas nozari, kurā šis uzņēmums slēdz līgumus, ja tas ir jaukta tipa uzņēmums,

— citā apdrošināšanas uzņēmumā, kuram ir finansiāla, ekonomiska vai administratīva saikne ar pirmo uzņēmumu un kurš darbojas vienā vai vairākās apdrošināšanas nozarēs, kas noteiktas Direktīvā 73/239/EEK, neatkarīgi no tā, vai minētais uzņēmums ir jaukta tipa vai specializēts uzņēmums;

b) uzņēmums uztic apdrošināšanas gadījumu pārvaldību attiecībā uz juridisko izdevumu apdrošināšanu uzņēmumam ar atsevišķas juridiskas personas statusu. Šo uzņēmumu norāda atsevišķā līgumā vai atsevišķā iedaļā, kā norādīts 1. punktā; ja uzņēmumam ar atsevišķas juridiskas personas statusu ir saikne ar apdrošināšanas uzņēmumu, kurš darbojas vienā vai vairākās apdrošināšanas nozarēs, kas norādītas Direktīvas 73/239/EEK pielikuma A punktā, uzņēmuma darbinieki, kuri nodarbojas ar apdrošināšanas gadījumu izskatīšanu vai juridisku konsultāciju sniegšanu saistībā ar tiem, nedrīkst vienlaikus veikt līdzīgu darbību otrajā apdrošināšanas uzņēmumā. Dalībvalstis turklāt var noteikt [šādas pašas] prasības pārvaldes struktūras locekļiem;

c) uzņēmums līgumā piešķir apdrošinātajai personai tiesības no brīža, kad tai saskaņā ar polisi ir tiesības celt prasību pret apdrošinātāju, uzticēt savu interešu aizstāvību

advokātam pēc apdrošinātās personas izvēles vai tiktāl, ciktāl to pieļauj attiecīgās valsts tiesības, jebkurai citai atbilstīgi kvalificētai personai.

3. Neatkarīgi no izvēlētā risinājuma apdrošināto intereses juridisko izdevumu apdrošināšanā saskaņā ar šo direktīvu uzskata par līdzvērtīgi aizsargātām."

5 Direktīvas 87/344 4. pants ir izteikts šādā redakcijā:

"1. Katrā juridisko izdevumu apdrošināšanas līgumā skaidri atzīst, ka:

a) gadījumā, ja apdrošinātā interešu aizstāvības, pārstāvības vai nodrošināšanas nolūkā jebkurā izziņas vai tiesvedības procesā [tiesvedībā vai administratīvā procesā] jāgriežas pēc palīdzības pie advokāta vai citas saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem pienācīgi kvalificētas personas, minētais apdrošinātais var brīvi izvēlēties šādu advokātu vai citu personu;

b) apdrošinātais var brīvi izvēlēties advokātu vai, ja vēlas un ciktāl to pieļauj attiecīgās valsts tiesību akti, jebkuru citu atbilstīgi kvalificētu personu, lai nodrošinātu savas intereses interešu konflikta gadījumā.

2. Advokāts ir jebkura persona, kurai ir tiesības darboties kādā no profesionālās darbības veidiem, kas noteikti Padomes Direktīvā 77/249/EEK (1977. gada 22. marts), ar ko advokātiem atvieglo pakalpojumu sniegšanas brīvības efektīvu izmantošanu [..]."

6 Direktīvas 87/344 5. pantā ir noteikts:

"1. Katra dalībvalsts var paredzēt atbrīvojumu no 4. panta 1. punkta piemērošanas juridisko izdevumu apdrošināšanai, ja ir izpildīti visi šie nosacījumi:

a) apdrošināšana attiecas tikai uz gadījumiem, kas izriet no sauszemes transportlīdzekļu izmantošanas attiecīgajā dalībvalstī;

b) apdrošināšana ir saistīta ar līgumu par palīdzības sniegšanu ar sauszemes transportlīdzekli saistītā negadījumā vai avārijā;

c) ne juridisko izdevumu apdrošinātājs, ne palīdzības apdrošinātājs nedarbojas nevienā atbildības apdrošināšanas nozarē;

d) ir veikti pasākumi, kas nodrošina, ka katras konfliktējošās puses juridisko konsultēšanu un pārstāvību realizē pilnīgi neatkarīgi advokāti, ja minētās puses attiecībā uz juridiskajiem izdevumiem ir apdrošinājis viens apdrošinātājs.

2. Atbrīvojums, ko dalībvalsts ir piešķīrusi apdrošināšanas uzņēmumam saskaņā ar 1. punktu, neietekmē 3. panta 2. punkta piemērošanu."

7 Direktīvas 87/344 6. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis nosaka visus attiecīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, neskarot tiesības pārsūdzēt lietu tiesu iestādē, kas var būt paredzētas attiecīgās valsts tiesību aktos, ir paredzēts šķīrējtiesas process vai cita procedūra, kura sniedz pielīdzināmas objektivitātes garantijas, saskaņā ar kurām apdrošinātāja un apdrošinātā juridisko izdevumu apdrošināšanā viedokļu atšķirības gadījumā var pieņemt lēmumu attiecībā uz strīda izšķiršanu.

Apdrošināšanas līgumā jānorāda apdrošinātā tiesības izmantot šādu procedūru."

8 Direktīvas 87/344 7. pants ir izteikts šādā redakcijā:

"Jebkura interešu konflikta gadījumā vai pastāvot nesaskaņām attiecībā uz strīda izšķiršanu, apdrošinātājs juridisko izdevumu apdrošināšanā vai, attiecīgā gadījumā, birojs apdrošināšanas gadījumu izskatīšanai informē apdrošināto par:

— šīs direktīvas 4. pantā minētajām tiesībām,

— iespēju izmantot 6. pantā minēto procedūru."

Valsts tiesiskais regulējums

9 Juridisko izdevumu apdrošinājuma ņēmēja brīvas pārstāvja izvēles princips ir paredzēts Austrijas 1958. gada 2. decembra Likuma par apdrošināšanas līgumiem redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1993. gada 11. februāra Likumu, (*Versicherungsvertragsgesetz*, turpmāk tekstā — "*VersVG*"), 158.k pantā, kas pieņemts, lai transponētu Direktīvas 87/344 4. pantu.

10 *VersVG* 158.k pantā ir noteikts:

"1. Apdrošinājuma ņēmējam ir tiesības savai pārstāvībai tiesvedībā vai administratīvā procesā brīvi izvēlēties profesionālai pušu pārstāvībai pilnvarotu personu. Turklāt tas var brīvi izvēlēties advokātu savu tiesisko interešu aizstāvībai gadījumā, ja rodas interešu konflikts ar apdrošinātāju.

2. Apdrošināšanas līgumā var noteikt, ka apdrošinājuma ņēmējs savai pārstāvībai tiesvedībā vai administratīvā procesā var brīvi izvēlēties tikai tādu profesionālai pušu pārstāvībai pilnvarotu personu, kuras prakses vieta atrodas tiesas vai pārvaldes iestādes, kuras kompetencē ietilpst izskatīt lietu pirmajā instancē, teritoriālajā pakļautībā. Gadījumā, ja šajā teritorijā nav prakses vietas vismaz četrām šādām personām, izvēles tiesības jāpaplašina līdz to personu lokam, kuras atrodas tās pirmās instances tiesas piekritības teritorijā, kurā ir minētā iestāde.

3. Apdrošinājuma ņēmēja brīvas izvēles tiesības, kas paredzētas 1. punkta pirmajā teikumā, jānorāda, ja [apdrošinājuma ņēmējs] pieprasa pārstāvja piedalīšanos administratīvā procesā vai tiesvedībā; interešu konflikta gadījumā jānorāda uz minētā punkta otrajā teikumā paredzētajām tiesībām. Ja apdrošinātājs zaudējumu segšanu ir uzticējis citam uzņēmumam, tad brīdināšanas pienākums pāriet šim uzņēmumam."

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

11 Austrijas valstspiederīgais E. Ešigs ar *UNIQA* noslēdza līgumu par juridisko izdevumu apdrošināšanu, vienojoties par Juridisko izdevumu apdrošināšanas vispārīgo noteikumu ("Allgemeine Bedingungen für die Rechtsschutz Versicherung", turpmāk tekstā — "*ARB* 1995") piemērošanu.

12 *ARB* 1995 6.7.3. pantā ir noteikts:

"Ja vairāki apdrošinājuma ņēmēji savu tiesisko interešu aizstāvībai bauda apdrošināšanas segumu saskaņā ar vienu vai vairākiem apdrošināšanas līgumiem un ja viņu prasījumi, pamatojoties uz vienādu vai līdzīgu pamatu, ir vērsti pret vienu vai vairākām tām pašām pretējām pusēm, apdrošinātājam ir tiesības savu pakalpojumu sākotnēji ierobežot ar apdrošinājuma ņēmēja tiesisko interešu nodrošināšanu ārpustiesas ceļā un vajadzīgo "izmēģinājuma" prāvu rīkošanu, ko veic tā izraudzīti juridiskie pārstāvji.

Ja vai tiklīdz šie pasākumi apdrošinājuma ņēmēju pietiekami neaizsargā no prasījuma tiesību zuduma, it īpaši noilguma iespējas dēļ, apdrošinātājs sedz arī ar kolektīvajām prasībām vai citu tā izraudzītu juridisko pārstāvju ārpustiesas ceļā un tiesā veiktu interešu kolektīvu nodrošināšanu saistītās izmaksas."

13 E. Ešigs, kā arī tūkstošiem citu ieguldītāju, daļai no kuriem bija juridisko izdevumu apdrošināšana *UNIQA*, bija ieguldījis naudu ieguldījumu sabiedrībās *AMIS Financial Consulting AG* un *AMIS Asset Management Investment Services AS*, kas vēlāk kļuva maksātnespējīgas.

14 E. Ešigs uzdeva advokātu birojam *Salpius Rechtsanwalts GmbH* sevi pārstāvēt vairākās tiesvedībās, tostarp saistībā ar minēto sabiedrību maksātnespēju, krimināllietā pret to vadības institūcijām, kā arī tiesvedībā, kas aizsākta pret Austrijas Republiku saistībā ar pārmetumiem par trūkumiem finanšu tirgu uzraudzībā.

15 E. Ešigs lūdza *UNIQA* apstiprināt, ka juridisko izdevumu apdrošināšana sedz ar viņa izraudzīto advokātu līdzšinējo un turpmāko darbību saistītos izdevumus.

16 *UNIQA*, pamatojoties uz *ARB* 1995 6.7.3. panta noteikumiem, lūgumu noraidīja.

17 E. Ešigs *Landesgericht Salzburg* [Zalcburgas federālās zemes tiesā] cēla prasību, lūdzot, pirmkārt, atzīt, ka *UNIQA* ir pienākums atlīdzināt viņa advokātu izdevumus līdzšinējās un turpmākajās tiesvedībās, un, otrkārt, atzīt *ARB* 1995 6.7.3. pantu par spēkā neesošu un tādējādi juridisko izdevumu apdrošināšanas līgumā neietilpstošu.

18 Minētā tiesa prasību noraidīja, norādot, ka *ARB* 1995 6.7.3. pants ir nevis pretrunā atbilstoši Direktīvas 87/344 4. panta 1. punktam interpretētajam *VersVG* 158.k pantam, bet gan drīzāk to papildina un paredz risinājumu kolektīviem apdrošināšanas gadījumiem.

19 E. Ešigs par šo nolēmumu iesniedza apelācijas sūdzību, kuru *Oberlandesgericht Linz* [Lincas federālās zemes Augstākā tiesa] noraidīja. Apelācijas instances tiesa it īpaši konstatēja, ka *ARB* 1995 6.7.3. pantā noteiktais ierobežojums atbilst Direktīvai 87/344.

20 Izskatot "Revision" kārtībā iesniegto sūdzību par šo pēdējo nolēmumu, *Oberster Gerichtshof* [Austrijas Augstākā tiesa] šaubās par Direktīvas 87/344 4. panta interpretāciju.

21 No vienas puses, iesniedzējtiesa konstatē, ka šīs direktīvas 4. panta burtiskā interpretācija un apstāklis, ka tās 5. pantā paredzēta viena vienīga atkāpe no pārstāvja brīvas izvēles principa, runā par labu E. Ešiga nostājai.

22 No otras puses, iepriekš minētā tiesa uzskata, ka 4. panta teleoloģiskā interpretācijā atklājas vairāki iemesli, lai apdrošinātājs būtu tiesīgs izvēlēties juridisko pārstāvi apdrošināto personu vietā, ja viena notikuma rezultātā ir cietušas daudzas no tām.

23 Tādējādi, tā kā kolektīvas prasības izmaksas ir ievērojami zemākas par vairāku individuālu prasību izmaksām, pastāv draudi, ka segumu kolektīvajiem apdrošināšanas gadījumiem apdrošināšanas sabiedrības paredzētu tikai ar nosacījumu, ka tās pašas drīkst iecelt visu apdrošināto personu juridisko pārstāvi.

24 Turklāt *ARB* 1995 6.7.3. pants esot Direktīvā 87/344 noteiktā pārstāvja brīvas izvēles principa papildinājums.

25 Iesniedzējtiesa vaicā arī par kolektīva apdrošināšanas gadījuma jēdziena definēšanai piemērotiem kritērijiem. Tā uzskata, ka klauzula, saskaņā ar kuru apdrošinātājs drīkst izraudzīties juridisko pārstāvi, ja ir iesaistīti "vairāki apdrošinātie", šķietot pretrunā Direktīvas 87/344 mērķiem un prasībām.

26 Tādēļ *Oberster Gerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [..] Direktīvas 87/344 [..] 4. panta 1. punkts ir interpretējams tā, ka tam pretrunā ir juridisko izdevumu apdrošinātāja vispārīgajos apdrošināšanas noteikumos iekļauta klauzula, saskaņā ar kuru apdrošināšanas gadījumos, kad viena notikuma rezultātā (piemēram, ieguldījumu pakalpojumus sniedzoša uzņēmuma maksātnespējas dēļ) tiek nodarīts kaitējums daudziem apdrošinātajiem, apdrošinātājs ir tiesīgs izvēlēties juridisko pārstāvi un tādējādi ir ierobežotas katra apdrošinātā tiesības brīvi izvēlēties advokātu (tā sauktā "kolektīvā apdrošināšanas gadījuma" klauzula)?

2) Ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde — kādos apstākļos ir "kolektīvais apdrošināšanas gadījums", kurā saskaņā ar minēto direktīvu (vai drīzāk — to papildinot) ir pieļauts juridiskā pārstāvja izraudzīšanās tiesības piešķirt apdrošinātājam, nevis apdrošinājuma ņēmējam?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

27 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka juridisko izdevumu apdrošinātājs var paturēt tiesības, ja viena notikuma rezultātā ir cietis liels skaits apdrošinājuma ņēmēju, izvēlēties visu attiecīgo apdrošināto personu juridisko pārstāvi pats.

Tiesai sniegtie apsvērumi

28 E. Ešigs, kā arī Austrijas un Čehijas valdības uzskata, ka minētās direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz tādu valsts tiesību aktu interpretāciju, saskaņā ar kuru apdrošinātājs varētu paturēt tiesības izraudzīties pārstāvi, ja viena notikuma rezultātā ir cietuši vairāki apdrošinātie.

29 Minētās direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts esot vispārpiemērojams un paredzot īpašu [apdrošināšanas] segumu par labu personām, kuru juridiskie izdevumi ir apdrošināti, neatkarīgi no interešu konfliktu nepieļaušanas vai to novēršanas. Tādēļ tāds teleoloģiska rakstura vai uz apdrošinātāju finanšu interesēm balstīts ierobežojums kā pamata lietā esošais neesot pieļaujams.

30 *UNIQA* un Eiropas Kopienu Komisija uzskata pretēji.

31 Tās būtībā uzskata, ka Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā personai, kuras juridiskie izdevumi ir apdrošināti, netiek piešķirtas patstāvīgas tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi. Tādēļ šīm tiesībām varot noteikt ierobežojumus tostarp, ja viena notikuma rezultātā ir cietis liels skaits apdrošināto. Savus argumentus tās pamato ar Direktīvas 87/344 mērķi un kontekstu, kā arī šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta lasījumu kopā ar 3. panta 2. punktu un 5. pantu atbilstoši tās preambulas apsvērumiem.

32 Tādējādi *UNIQA* un Komisija norāda, ka Direktīvas 87/344 pamatmērķis esot nepieļaut vai novērst interešu konfliktus starp personām, kuru juridiskie izdevumi ir apdrošināti, un apdrošinātājiem un tamdēļ tajā dalībvalstīm esot ļauts izvēlēties kādu no trijām iespējām. Tās var izvēlēties Direktīvas 87/344 preambulas astotajā apsvērumā minēto

obligātās specializācijas sistēmu, pielāgot līgumus atbilstoši Direktīvas 87/344 3. panta 1. punktam vai piemērot kādu no šīs direktīvas 3. panta 2. punktā paredzētajiem risinājumiem.

33 Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētais pārstāvja brīvas izvēles princips esot piemērojams vienīgi šīs direktīvas 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā paredzētajā gadījumā.

34 Komisija uzskata, ka, ja minētās direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts būtu piemērojams attiecībā uz visiem tās 3. panta 2. punktā paredzētajiem risinājumiem, pirmie divi no tiem zaudētu nozīmi un tiktu noreducēti līdz vienkāršiem papildnoteikumiem, jo vienmēr tiktu īstenots šīs direktīvas 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā noteiktais risinājums.

35 *UNIQA* savu argumentāciju balsta arī uz Direktīvas 87/344 preambulas vienpadsmitā apsvēruma redakciju, kurā ir atzītas tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi ikreiz, kad rodas kāds interešu konflikts. Tādēļ esot secināms, ka interešu konflikta neesamības gadījumā tiesību brīvi izraudzīties savu pārstāvi nav.

36 *UNIQA* turklāt apgalvo, ka 1987. gadā, kad tika pieņemta Direktīva 87/344, apsvērti tika vienīgi individuālie apdrošināšanas gadījumi un tajos cietušo personu aizsardzība un tādējādi uz kolektīvajiem apdrošināšanas gadījumiem šī direktīva neattiecoties.

37 Turklāt Direktīvas 87/344 5. pantā paredzētā atkāpe pierādot, ka atkāpes no pārstāvja brīvas izvēles ir iespējamas un pieļaujamas. *UNIQA* uzskata, ka iepriekš minētais pants esot nevis absolūts izņēmums, bet gan tikai piemērs. Tādēļ tā uzskata, ka, tā kā

kolektīvie apdrošināšanas gadījumi nav ņemti vērā, personu, kuru juridiskie izdevumi ir apdrošināti, interesēs šīs direktīvas 5. pants esot jāinterpretē pēc analoģijas.

Tiesas atbilde

38 Vispirms jāatgādina Tiesas pastāvīgā judikatūra, saskaņā ar kuru, interpretējot Kopienu tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesību aktā, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (skat. 1983. gada 17. novembra spriedumu lietā 292/82 *Merck*, *Recueil*, 3781. lpp., 12. punkts; 1984. gada 21. februāra spriedumu lietā 337/82 *St. Nikolaus Brennerei und Likörfabrik*, *Recueil*, 1051. lpp., 10. punkts; 1999. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-223/98 *Adidas*, *Recueil*, I-7081. lpp., 23. punkts; 2001. gada 14. jūnija spriedumu lietā C-191/99 *Kvaerner*, *Recueil*, I-4447. lpp., 30. punkts, kā arī 2005. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-17/03 *VEMW* u.c., Krājums, I-4983. lpp., 41. punkts).

39 Šajā ziņā jānorāda, ka no Direktīvas 87/344 preambulas izriet, ka tās mērķis ir, no vienas puses, sekmēt apdrošināšanas sabiedrību brīvību veikt uzņēmējdarbību, novēršot šķēršļus, kurus rada valstu tiesību akti, kuros aizliegts juridisko izdevumu apdrošināšanu apvienot ar citām apdrošināšanas nozarēm, un, no otras puses, aizsargāt apdrošinājuma ņēmēju intereses, tostarp pēc iespējas novēršot iespējamos interešu konfliktus un darot iespējamu domstarpību starp apdrošinātājiem un apdrošinātajiem izšķiršanu.

40 Tamdēļ ar iepriekš minēto direktīvu ir ieviesti gan organizatoriski un līgumiski pasākumi, gan vairākas īpašas garantijas apdrošināto personu labā.

41 Attiecībā uz organizatoriskajiem un līgumiskajiem pasākumiem Direktīvas 87/344 3. panta 2. punktā apdrošinātājiem tiek dota iespēja apdrošināšanas gadījumu pārvaldību uzticēt dažādiem uzņēmuma darbiniekiem vai noslēgt apakšlīgumu par

apdrošināšanas gadījumu pārvaldību ar juridiski patstāvīgu uzņēmumu. Turklāt šīs direktīvas 3. panta 2. punkta c) apakšpunkts ļauj novērst interešu konfliktus, piešķirot apdrošinātajam tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi, līdzko konstatēts apdrošināšanas gadījums.

42 Saskaņā ar Direktīvas 87/344 3. panta 3. punktu tiek uzskatīts, ka ikviens no šiem risinājumiem nodrošina personu, kuru juridiskie izdevumi ir apdrošināti, interešu līdzvērtīgu aizsardzību. Katrai dalībvalstij jānodrošina, ka to teritorijā esošās apdrošināšanas sabiedrības īsteno vismaz vienu no šiem alternatīvajiem risinājumiem. Tomēr tā var kādu no risinājumiem noteikt par obligātu vai arī uzņēmumiem ļaut brīvi izvēlēties no vairākiem alternatīviem risinājumiem.

43 Turklāt Direktīvas 87/344 3. panta 1. punktā paredzēts, ka par juridisko izdevumu apdrošināšanu jāslēdz atsevišķs līgums, kas ir nodalīts no līguma, kurš sagatavots attiecībā uz citām nozarēm, vai arī tas ir ietverts vienotas polises atsevišķā iedaļā, kurā precizē apdrošināšanas būtību. Dalībvalstis var apdrošinātājiem noteikt pienākumu norādīt arī juridisko izdevumu apdrošināšanai atbilstošo prēmiju.

44 Attiecībā uz īpašajām garantijām šajā direktīvā, pirmkārt, ir atzītas apdrošināto tiesības brīvi izvēlēties pārstāvi 4. panta [1. punkta] a) apakšpunktā paredzētajās procedūrās vai saskaņā ar tā paša panta [punkta] b) apakšpunktu — interešu konflikta gadījumā.

45 Tādējādi no Direktīvas 87/344 4., 6. un 7. panta kopuma izriet, ka ar minētajos pantos apdrošinātajiem atzītajām tiesībām apdrošinātā intereses paredzēts aizsargāt plaši, nevis vienīgi interešu konflikta rašanās gadījumā.

46 Turklāt jākonstatē, ka no Direktīvas 87/344 3., 4. un 5. panta redakcijas, kā arī minētās direktīvas konteksta izriet, ka katra apdrošinājuma ņēmēja tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi katrā attiecīgajā pantā noteiktajā apmērā ir atzītas vispārīgi un patstāvīgi.

47 Tādējādi jāatgādina, pirmkārt, ka Direktīvas 87/344 4. panta 1. punktā ir atzītas apdrošinātā tiesības izvēlēties savu pārstāvi, bet, ja vien nav radies interešu konflikts, šīs tiesības tiek paredzētas tikai tiesvedībā vai administratīvā procesā. Apzīmētāja "katrā", kā arī izteicēja "atzīst" īstenības izteiksmes formas lietojums norāda uz šā noteikuma vispārpiemērojamību un saistošo spēku.

48 Otrkārt, jāuzsver, ka šajā tiesību normā ir noteikts apdrošinātajam nodrošināmās brīvības minimums neatkarīgi no tā, kuru no šīs direktīvas 3. panta 2. punktā paredzētajiem risinājumiem apdrošināšanas sabiedrība īsteno.

49 Šajā ziņā jākonstatē, ka Direktīvas 87/344 3. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā paredzēto pasākumu piemērošanas joma saglabājas pat tad, ja personai, kuras juridiskie izdevumi ir apdrošināti, no šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta izriet patstāvīgas tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi.

50 Direktīvas 87/344 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā paredzētais risinājums piešķir apdrošinātajiem plašākas tiesības, nekā paredzēts šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā. Šajā pēdējā tiesību normā tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi ir paredzētas tikai tiesvedības vai administratīva procesa uzsākšanas gadījumā. Turpretim saskaņā ar minētās direktīvas 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā paredzēto risinājumu apdrošinātajam ir tiesības uzticēt savu interešu aizstāvību pārstāvim no brīža, kad tam saskaņā ar apdrošināšanas līgumu ir tiesības celt prasību pret apdrošinātāju, proti, arīdzan pirms jebkāda tiesvedības vai administratīva procesa.

51 Turklāt *UNIQA* un Komisijas ierosinātās interpretācijas iznākumā Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta piemērošanas joma tiktu sašaurināta līdz tās pilnīgai izzušanai. Ja tiktu īstenots šīs direktīvas 3. panta 2. punkta c) apakšpunktā paredzētais risinājums, tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi pastāvētu pat pirms jebkāda administratīva vai tiesvedības procesa. Ja minētās direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts būtu piemērojams tikai gadījumā, ja faktiski īstenots pirmais risinājums, Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunktam nebūtu nekāda normatīvā satura.

52 Turklāt Direktīvas 87/344 preambulas vienpadsmitajā apsvērumā ir apstiprināts, ka tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi tiesvedībā vai administratīvā procesā nav saistītas ar interešu konflikta rašanos.

53 Šajā ziņā minētā Direktīvas 87/344 apsvēruma vācu valodas redakcijā rodamos vārdus "und zwar immer", protams, varētu interpretēt tādējādi, ka tiesības brīvi izvēlēties pārstāvi tiek saistītas ar interešu konflikta rašanos. Tomēr uz šādu interpretāciju nevar atsaukties, lai pamatotu šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta šauru izpratni.

54 Pirmkārt, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai vajadzība vienādi interpretēt Kopienu direktīvas nepieļauj, ka šaubu gadījumā noteikuma teksts tiktu uztverts savrupi, bet gan gluži pretēji prasa interpretēt un piemērot šo tekstu, ņemot vērā redakcijas citās oficiālajās valodās (1998. gada 2. aprīļa spriedums lietā C-296/95 *EMU Tabac* u.c., *Recueil*, I-1605. lpp., 36. punkts; 1998. gada 17. jūnija spriedums lietā C-321/96 *Mecklenburg*, *Recueil*, I-3809. lpp., 29. punkts, kā arī 2005. gada 26. maija spriedums lietā C-498/03 *Kingscrest Associates* un *Montecello*, Krājums, I-4427. lpp., 26. punkts).

55 Kā savu secinājumu 71. punktā norādījusi arī ģenerāladvokāte, no dažādo valodu redakciju salīdzināšanas izriet, ka tiesības brīvi izvēlēties pārstāvi jebkurā tiesvedībā vai administratīvā procesā tiek atzītas neatkarīgi no interešu konflikta rašanās.

56 Otrkārt, kā norādījusi Komisija, ja vārdi "und zwar immer" tiktu interpretēti tā, kā to ierosina *UNIQA*, Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta noteikumi zaudētu jēgu, jo tā normatīvais saturs jau ir pārņemts tās 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

57 Treškārt, kā savu secinājumu 73. punktā norādījusi arī ģenerāladvokāte, ne no Komisijas direktīvas sākotnējā priekšlikuma, ne no citiem sagatavošanas dokumentiem neizriet pamatojums tam, ka ar Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu Kopienu likumdevējs būtu paredzējis noteikt tikai vēl vienu instrumentu interešu konflikta novēršanai, nevis patstāvīgas tiesības izvēlēties pārstāvi.

58 Gluži pretēji — šīs direktīvas izstrādes vēsture ļauj secināt, ka sākotnējais mērķis paredzēt pārstāvja brīvu izvēli visos juridisko izdevumu apdrošināšanas līgumos, to nepakārtojot nosacījumam par interešu konflikta rašanos, ir ticis saglabāts, lai arī tikai attiecībā uz tiesvedību un administratīvo procesu.

59 Ceturtkārt, jākonstatē, ka Direktīvas 87/344 5. pantā dalībvalstīm patiešām ir ļauts paredzēt atbrīvojumu no šīs direktīvas 4. panta 1. punkta piemērošanas attiecībā uz noteiktiem gadījumiem, kas izriet no sauszemes transportlīdzekļu izmantošanas. Tomēr šis izņēmums no tiesībām brīvi izvēlēties savu pārstāvi ir jāinterpretē šauri, un tādēļ uz to nevar balstīt pamatojumu pēc analoģijas.

60 Nav šaubu arī par to, ka Kopienu likumdevējs nav paredzējis atkāpi attiecībā uz gadījumu, kad viena notikuma rezultātā ir cietis liels skaits apdrošinājuma ņēmēju.

61 *UNIQA* un Komisija šajā sakarā norāda, ka Direktīvas 87/344 pieņemšanas laikā kolektīvo apdrošināšanas gadījumu parādība vēl neesot bijusi zināma. Tādēļ tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu kolektīvas apdrošināšanas gadījumā neesot piemērojamas.

62 Šāda argumentācija nav pieņemama.

63 Pirmkārt, lielu skaitu personu vienādi skarošu notikumu parādība nav jauna. Kā norādījis E. Ešigs, vairāki gadījumi ir fiksēti pirms Direktīvas 87/344 pieņemšanas.

64 Otrkārt, pat pieņemot, ka jaunajos apstākļos dalībvalstu mērogā tiks vairotas prasības, kas vērstas uz kādas personu grupas biedru interešu kolektīvu aizsardzību, šādi apstākļi pašreizējā Kopienu tiesību attīstības posmā nevar ierobežot personu, kuru juridiskie izdevumi ir apdrošināti, tiesības šādā prasībā piedalīties vai nepiedalīties un vajadzības gadījumā izvēlēties juridisko pārstāvi.

65 Visbeidzot, jānorāda, ka Direktīvā 87/344 nav paredzēts veikt dalībvalstu juridisko izdevumu apdrošināšanas līgumu pilnīgu saskaņošanu un ka Kopienu tiesību pašreizējā attīstības posmā tās var brīvi noteikt minētajiem līgumiem piemērojamo regulējumu.

66 Tomēr dalībvalstīm savas pilnvaras šajā jomā ir jāīsteno, ievērojot Kopienu tiesības un it īpaši Direktīvas 87/344 4. pantu.

67 Turklāt jāatgādina, ka valsts tiesai *VersVG* noteikumi jāinterpretē pēc iespējas atbilstošāk Direktīvas 87/344 redakcijai un mērķim, ņemot vērā iepriekš izklāstīto tās 4. panta 1. punkta interpretāciju, lai sasniegtu šajā direktīvā noteikto rezultātu un tādējādi nodrošinātu atbilstību EKL 249. panta trešajai daļai (šajā sakarā skat., it īpaši 2004. gada 5. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-397/01 līdz C-403/01 *Pfeiffer* u.c., Krājums, I-8835. lpp., 113. punkts).

68 Tādēļ uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 87/344 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja viena notikuma rezultātā ir cietis liels skaits apdrošinājuma ņēmēju, juridisko izdevumu apdrošinātājs nevar paturēt tiesības izvēlēties visu skarto apdrošināto personu juridisko pārstāvi pats.

Par otro jautājumu

69 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, uz otro jautājumu vairs nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

70 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes 1987. gada 22. jūnija Direktīvas 87/344/EEK par normatīvo un administratīvo aktu saskaņošanu attiecībā uz juridisko izdevumu apdrošināšanu 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja viena notikuma rezultātā ir cietis liels skaits apdrošinājuma ņēmēju, juridisko izdevumu apdrošinātājs nevar paturēt tiesības izvēlēties visu skarto apdrošināto personu juridisko pārstāvi pats.

[Paraksti]